

עיתון הצבי הוקם בישראל ע"י אליעזר בן יהודה, והתקיים בגלגולים שונים עד 1915.

כאן, מתוך גיליון של העיתון, שיצא ב 23/07/1908 מביא יצחק בן צבי, מי שהיה לימים נשיאה השני של מדינת ישראל וחוקר עדות ידוע, את סיפור מפגשו עם שומרני שכם. אל השומרונים התוודע מספר שנים קודם, בשנת 1904 עת פגש ביפו את אברהם בן מרחיב הצפרי, ששיכנו בעליית הגג שבביתו לזמן ממושך.

ירבתון שכמה

הר הברכה והר הקללה! —ההר המכוסה ירק, גנים ועצים פוריים, ההר אשר ממנו נובעים שבעה מעינות-מים המפכים מימיהם הזכים ככדלה ומשתפכים ומתפתלים בלכתם תחת רחובות שכם ותחת בתיה ושוקיה, ומשתפכים ויורדים אל תוך העמק הגדול המשתרע בין ההרים האלה — ההר המבורך המעניק לתושבי העיר בשפע רב מכל טוב הארץ וממשמניה, הר הברכה הזה הוא הוא הר גרזים! — וההר העומד לעומתנו נוף ממרה שחורה, המכוסה בקוצים וברדרדרים היבש וחרב כמו סלע מדבר, ההר המקולל הזה הוא — הר עבל!

באחד הפרדסים נכנסנו וישכנו תחת צל התאנה, עצי שופים ורמונים, תאנים ותפוחים מלאי את כל הגן וישלחו את פארותיהם ויתאחו זה בזה עד כי היה כל הגן כסכה מלאה כל מיני פרי ומלאה כל מיני צפרים שקונני

בענפי העצים ומלאו את האויר הנעים והנך בצפצופיהם ובשיחתם, ובהשתרעי על מצע רשא רך ומבטי עיני נעוצים כזים של עלי הענבים ובהמון פרותיהם אז שכחתי לזמן קט את התבל ומלואה, שכחתי לרגע כי יהודי גלוחי אני, בן לעמא פוזוא, לעם האומי: סרנא דארעה חד הווא, והעיקר הוא שבעה קריעים, הרגשתי במקום הזה את החיים הטבעיים ואו הכינותי מה שכחתי; במזל לא מנך לל תדרש! לא! כמה טפס לב בני האדם להניח את הטבע ולעסק במה שאחר הטבע, למעלה מן הטבע ולמטה ממנו, — ולו חפצתי לדבר כלשון העברים האדומים כי אז הייתי קורא לכל החקרנים, דיגינרטיים" ולהדור הזה דור של "דיגינרציה", המואסים בה, נאמורליים" ובחרים להם איזה, סופיום" נפוחה, ונח להם איזה "מיטפיויקה", חרוטית" מכל "הפיויקה" והנאמורליסטיקה" שבעולם. —

שומרת הגן הנישה לפנינו פרות שתלשה בעדנו, וכד המים — מי מעין נתנה לנו, ואוכל ואשת ואשכח — לרגע קל — גלות ושאלת היהודים. —

מהחיים המלאים האלה, מהעולם הזה הפורח וצומח ונושא פרי הלולים, נכנסנו אל חיים נרקבים, אל עולם מתנונה והולך למות, — מתהווה המוזהר, הנודף ממנו ריח נחוח, ריח בן עדנים, מרות נפש — להעבר הכהה, שמעמו סר וריח מות ובליון, ריח מחניק נפש נודף ממנו! — מהפרדס הנחמד וירנו אל תוך ה"נישו" של השומרונים.

ה"נישו" הזה מזכירני את ה"נישו" החברוני, ומזכירני את ה"נישו" היהודיות העתיקות במערב אירופה, דרך מכוואות השוכים ומעופשים הגענו אל חצר צרה מוקפה בבתים נכוחים, אין שמש, אין אויר, הכהנים-הניזורים ישבו ממולנו, גבהי קומה ופניהם פני "שמיים", עברית דברו וכמעט חשבתו אותם לאנשים משלנו — אך לא! אנחנו מביני יוסף! — אנחנו בני-ישראל! אנחנו שומרים את התורה בהלכתה; טומאה וטהרה, חלב ודם! אבל היהודים נטו מן התורה וימצאו להם תחבולות להקל מעליהם... אנחנו עתה המעט מכל העמים בהחלט, רק ק"ץ נפשית ככלל! ורק מתוכנו יבא המשיח, משיח בן יוסף! — אנחנו לא נעזב את שכם

ואת הר קרשנו, הר גרזים, הר הברכה! — "אך חלא פוחתים והולכים אתם, באין לכם נשים?" אמרת, כן! כל הבחורים הללו, ארבעה במספר אין להם נשים! השיב הכהן, "ואין להם התקוה להשיג נשים?" "לא! היהודים אינם נותנים לנו מבנותיהם, וגם הערבים לא יתנו!" השיב הכהן בעצב, לפתאום הרגשתי, ולא ידעתי את נפשי, כי מות שורר בבית הזה, כי המות עלה ויאהב בתוך האנשים החזקים האלה, יאוש נודא נשקף מתוך עיניהם בשעה אנחנו האחרונים עליו אדמות, איתנו ימות השבט העתיק שעמד במלחמה נגד כל התלוח, ודם החיים של שלשת אלפים שנה שטף עליהם ולא יכל להם; כסלע מוצק נשאר השבט הזה, כסלע מחבר אל ההר האיתן, אל הר גרזים, כמצבה חיה נשאר בין המון החרבות הממלאות את הארץ, וכל כח שבעולם לא יכל לזון אותו ממקומו ולהכחירו מתחת השמים, וכבר חשבו והאמינו גרי אריות האלה כי לנצח ישארו וכי עולם יחיו. — והנה קמה כחוכם רעה לא שערוה, רקב שולח בשרשם ויכולו; ועלים

האלה יכולו ויפולו בנוא עתם, ועלים חדשים לא יצמחו במקומם. — עוד דורות שנים שלשה והדור הרביעי ישרא רק איש אחד או שנים, שישבו כרד בבית הכנסת החשוך והעצוב ויחכו — למשיח בן יוסף!

ואלי דבר יגונב — מחשבה רעה עוברת ברעיוני, אולי זהו גורל המעט? ומי יודע אם לא לאהר דורות המשים ששים... יהיה גורל המעט שלנו כגורל המעט הזה?... המעט האחרון שישב ויחכה — למשיח בן יוסף!

א. צ. ב. י

